

DEGAS IN DE ORANGERIE

DOOR WALTHER VANBESELAERE

IN de inleiding tot den catalogus der heerlijke Degas-tentoonstelling, die thans in de Orangerie plaats grijpt, schrijft Jamot: „Degas est sans doute avec Delacroix et un peu au dessous de Delacroix, le seul grand peintre du XIXe siècle qui mérite le nom d'esprit supérieur.” Deze bewering, die we volledig bijtreden, dient nader omschreven te worden.

De heele XIXe eeuw door trad Frankrijk in Europa toonaangevend op. De romanticus Delacroix, de glorieuze inleider dier eeuw, is de eenige die de vereischte geesteskracht, den noodzakelijken levensadem en de onmisbare verbeelding bezat, om een doek van groote afmetingen tot een gelukkig einde te brengen. Doch niet alleen Delacroix stelt de Fransche schilderkunst op een Europeesch plan. Naast hem dienen vernoemd: de veel belovende, te vroeg gestorven Géricault; de twee dichters bij uitnemendheid, Corot en Guys; de machtige dramaturg Daumier, en ten slotte Ingres, de strevende naar den volmaakten vorm. Volgen daarop de Barbizonners die de landschap-schildering vestigen en Courbet, de vaandrig der realistische strooming. Naast deze, vereenzaamd in zijn pogen, Puvis de Chavannes, met wien de geest der wandschildering herleeft.

De tweede helft der eeuw was niet minder roemrijk. Van de twee prae-impressionisten, Manet en Degas, is de beteekenis van dezen laatsten, na de twee belangrijke retrospectieve tentoonstellingen aan zijn oeuvre gewijd, het meest en ten volle in het licht getreden. De tweede helft der eeuw beheerscht hij volkomen. Door de felheid van den levensimpuls, waardoor het werk steeds gedragen wordt, ontsnapt hij totaal aan het gevaar in eenige versterking te vervallen. Met alle groote klassieke meesters heeft hij dit gemeen, dat zijn spontane schilderszin geheel beheerscht en doorstraald is van dat menschelijke bij uitstek: geest.

Impressionisme of verheerlijking van het licht! Een hymne aan de zon, en technisch: het totale wegvallen van het grijs en het bruin als donkere bindtoon van het schilderij. Stralend helder koloriet en zuivere levensvreugde vallen op als de hoofdkenmerken in het werk der baanbrekende impressionisten: Monet, Renoir. Op dien heerlijken droom volgde als noodzakelijke reactie: die van den mensch, die is geest en leed. De geest met zijn strenge eischen van klaarheid, ordening, overweging, met in de schilderkunst, als dragers van zijn adel bij uitmuntendheid, de lijn, den plastisch vast bepaalde vorm en de ordening in de samenstelling. De mensch, met zijn nood, zijn eeuwige, innerlijke verdeeldheid, zijn verzet of zijn droom en zijn hunke-